

Sluttrapport for prosjekt *Sterk, spenstig og klar* Folkebibliotekutvikling i Hordaland 2014-2017

1. SAMANDRAG (3-5000 TEGN)

Prosjekt *Sterk, spenstig og klar* er ambisiøst og stort. Det er forankra i *Premiss: Kultur. Regional plan for kultur 2015-2025*, som vart vedtatt i Fylkestinget hausten 2014. Gjennomføring av prosjektet har vore integrert i fylkesbiblioteket sin årsplan og -budsjett. Prosjektet har strekt seg frå våren 2014 til seinhausten 2017. Eit par tiltak vil først stå ferdige i 2018.

Prosjektet byggjer på prosjektet *Biblioteklandskap i endring*, som vart gjennomført i 2011-2013. Då etablerte fylkesbiblioteket, saman med 32 kommunar, interkommunale biblioteksamarbeid i fem regionar. Prosjektet gjorde biblioteka betre rusta for framtida og i stand til å yte betre bibliotektenester. Fylkesbiblioteket fekk ei plattform for å nå ut til alle biblioteka i fylket, og grunnlag var lagt for å ta fatt på eit nytt, omfattande prosjekt.

Hovudmålet for prosjekt *Sterk, spenstig og klar* er at innbyggjarane i Hordaland skal oppleve fornya biblioteklokale og meir aktiv formidling i det fysiske og digitale bibliotekrommet. Biblioteka skal systematisk og planmessig bli betre i stand til å oppfylle den nye formålsparagrafen i biblioteklova. Partnerskap mellom dei regionale samarbeida og fylkesbiblioteket skal styrkast i prosjektet.

I tillegg til å arbeide med konkrete strategiar for å ruste biblioteka til å oppfylle den nye føremålsparagrafen i Biblioteklova, har fylkesbiblioteket prøvd ut arbeidsmetodar og tenester til biblioteka med utgangspunkt i rolla som regional utviklingsaktør.

Målgruppe

Målgruppa for prosjektet har vore alle dei 33 kommunale folkebiblioteka i Hordaland, med særskilt fokus på dei fem samarbeidsregionane og biblioteka utanom Bergen.

Budsjett

Hordaland fylkesbibliotek fekk i 2014, kr 600 000 i utviklingsmidlar frå Nasjonalbiblioteket til det første året av prosjektet. Tilsvarande løyving vart gitt for 2015 og 2016. I tillegg har det blitt overført restmidlar frå prosjekt *Biblioteklandskap i endring* og *Digital debatt* på til saman kr 140 313. Med midlar frå fylkeskommunen, eksterne samarbeidspartnarar og kursinntekter har netto inntekter vore kr 2 780 207.

Måloppnåing

Prosjektet *Sterk, spenstig og klar* har gjort folkebiblioteka meir synlege lokalt, og det har styrka dialogen mellom kommunane og fylkesbiblioteket – noko som er positivt for vidare samarbeid om utvikling av bibliotektenestene i fylket. Folkebiblioteka er styrka som møtestader og debattarenaer både fysisk og digitalt, og dei bibliotektilsette har fått auka kompetanse. Alt i alt gjer dette folkebiblioteka i Hordaland betre i stand til å oppfylle det nye formålet stadfesta i Lov om folkebibliotek.

Vurdering av om ein har nådd målsettinga for prosjektet, baserer seg på samandrag av eit omfattande gruppearbeid, som vart gjennomført på Bibliotekdagane i Ulvik og ei spørjeundersøking som vart sendt til biblioteka 31.10.2017, med svarfrist 10. november. I tillegg kjem bibliotekstatistikken for 2013 – 2016, med fokus på bokbestand, arrangement og frammøtte på arrangement.

Prosjektet *Sterk, spenstig og klar* har styrka tillit, samarbeid og partnerskap mellom fylkesbiblioteket og dei regionale biblioteksamarbeida. Biblioteksamarbeida arbeider godt med å arrangere felles turnear i sine område. Mange av biblioteka har også tatt imot tilbod om arrangement i regi av fylkesbiblioteket.

15 bibliotek/bibliotekfilialar har fått eller er i ferd med å få fornya biblioteklokale gjennom prosjektet. Fornya, tilrettelagte og meiropane bibliotek med oppdaterte samlingar har ført til auka tal på besøk og arrangement, som igjen har profilert biblioteka sitt nye samfunnsoppdrag. Publikum og brukarar har tatt i bruk folkebiblioteka sine nye tenester. Betring i biblioteka si evne til å oppfylle den nye formålsparagrafen heng saman med tiltak gjennomført i prosjekt *Sterk, spenstig og klar*, men er også summen av alt som er gjort nasjonalt, regionalt og lokalt sidan endringa i biblioteklova i 2014.

Vidareføring

Prosjektet har vore med på å endre arbeidsmåten i fylkesbiblioteket. Ei direkte vidareføring er framhald av Modellbibliotekprogrammet og at fylkesbiblioteket organiserer og koordinerer turnear til biblioteka. Det digitale bibliotekrommet blir vidare utvikla i det toårige prosjektet *Kjelda*, som har fått støtte frå Nasjonalbiblioteket.

Prosjektmidlane frå Nasjonalbiblioteket, saman med midlar knytt til gjennomføring av Regional kulturplan for Hordaland 2015 – 2025, har ført til politisk merksemd og til at fylkeskommunen har forsterka si rolle som samfunnsutviklar på bibliotekområdet. I november 2017 vedtok fylkestinga i Hordaland og Sogn og Fjordane å søkje Kommunal- og moderniseringsdepartementet om forsøk med delegering av mynde for forvaltning av utviklingsmidlar på folkebibliotekområdet.

2. RESULTAT AV PROSJEKTET

Hovudmål:

Innbyggjarane i Hordaland skal oppleve fornya biblioteklokale og meir aktiv formidling i det fysiske og digitale bibliotekrommet. Biblioteka i Hordaland skal systematisk og planmessig bli betre i stand til å oppfylle den nye formålsparagrafen i biblioteklova. Partnerskap mellom dei regionale samarbeida og fylkesbiblioteket skal styrkast i prosjektet.

Strategiane blir gjennomført i fire delprosjekt

1. Utvikle fem folkebibliotek til modellbibliotek – eit i kvar samarbeidsregion
2. Auke medvit og kunnskap om samlings- og romutvikling, digital kompetanse og arrangørkompetanse hjå alle tilsette i folkebiblioteka.
3. Auke tal på besøk og arrangement i folkebiblioteka.
4. Auke digital formidling og innhaldsproduksjon.
5. Profilere biblioteka sitt nye samfunnsoppdrag.

Delprosjekt 1: Modellbibliotekprogrammet

Mål: Prosjektet skal utvikle minst eitt modellbibliotek i kvar samarbeidsregion. I alle modellbiblioteka skal samlingane aktualiserast, og biblioteklokala skal leggjast til rette for å kunne fungere som litteraturhus. Modellbiblioteka skal avspegle ulike føresetnader i kommunane.

15 bibliotek i 14 prosjekt er med i programmet 9 bibliotek er nyopna 2015 - 2017 3 bibliotek blir nye i 2018 2 bibliotek har utsett prosjekta sine

Til grunn for modellbibliotekprogrammet ligg behovet for å utvikle og synleggjere nye tenester og samarbeidsformer, bygge ned samlingane, og for å vere førebilete for andre bibliotek.

Programmet er eit spleiselag mellom Nasjonalbiblioteket, fylkeskommunen og kommunane. Midlar frå prosjektet *Sterk, spenstig og klar* har blitt nytta til interiørarkitektur og kr 200 000 til to prosjekt. Fylkeskommunen har løyvd kr 1,1 mill. Det er ein føresetnad at kommunane bidreg med minimum kr 100 000 til inventar og innreiing. Dette fører til at fylkespolitikarar og administrasjon og politikarar i kommunane må ha bibliotektenesta på saklista og ta stilling til fornying av biblioteket.

Slik arbeider vi med programmet: Interiørarkitekten vurderer lokala og teiknar innreiingsforslag. Fylkeskommunen deltek i prosjektgrupper, rettleiar arbeidet og går gjennom boksamlingane. Nokre kommunar har fått lønsmidlar til arbeid med å «brikke» bøker eller arbeidskraft frå fylkesbiblioteket.

Vedlegg 1 er oversyn over prosjekta i modellbibliotekprogrammet.

Gjennomføring av programmet

For å kome raskt i gang med programmet, vart hovudbiblioteka i Lindås og Meland i 2014 plukka ut til å vere modellbibliotek på grunnlag av eit planlagt prosjekt som er kalla *Praksisfellesskap*. Prosjektet har som mål å betre kvaliteten på bibliotektilbodet i dei to kommunane; ved å lage to spesialiserte bibliotek som til saman utgjer eit heile, og ved å gjere biblioteka tilgjengelege for publikum utanom bemanna opningstid. Biblioteka som har fått namnet Strilabiblioteket, har eit godt utgangspunkt når kommunane skal slå seg saman med Radøy kommune til den nye kommunen Alver i 2020.

I 2015 kom det søknadar frå fire kommunar: Hovudbiblioteka i Sund, Granvin og Fitjar og Langevåg filial på Bømlo. Sund, Granvin og Bømlo kom med i modellbibliotekprogrammet. I Granvin utløyste dette nytenking, og biblioteket blei del av eit kulturbygg kalla Kulturbanken.

I 2016 var det godkjente søknader frå fem kommunar: Eidfjord, Fedje, Fitjar, Fjell og Os. Fylkeskommunale midlar vart tildelt Eidfjord, Fedje og Fitjar. Os folkebibliotek har både kompetanse og lokale som gjer dei i stand til å oppfylle krava i biblioteklova. Dei vart difor ikkje prioritert, men fekk tilskot til interiørarkitekt.

I 2017 kom det søknadar frå seks kommunar: Austevoll, Fusa, Radøy, Samnanger, Stord og Tysnes. Alle søknadane var gode og relevante. Utval for kultur, idrett og regional utvikling løyvde midlar til alle prosjekta utanom Austevoll. Tre av løyvingane gjekk over fylkeskommunen sitt budsjett, medan to løyvingar gjekk frå prosjekt *Sterk, spenstig og klar*. Det vart funne rom i prosjektet til å gi støtte til interiørarkitekt til Austevoll, som hadde alt for små lokale i eit kjøpesenter. Etter initiativ frå sentereigar vart det høve til å få utvida lokale monaleg, og kommunestyret vedtok kr.1,5 mill. i desember 2017 til inventar i samband med ombygging. Prosessen gjekk svært raskt, og biblioteket vart nyopna 23.mars 2018.

Stord og Tysnes er planlagt å bli ferdige i 2018. I Radøy kommune vart det i samband med kommunesamanslåing, diskusjon om ny lokalisering av biblioteket i rådhuset. Fylkesbiblioteket har deltatt i møte og gitt innspel i prosessen. Prosjektet er utsett til avgjerd er fatta.

Svar i spørjeundersøkinga frå november 2018:

Alle 14 prosjekta i Modellbibliotekprogrammet svarte på spørjeundersøkinga. 10 bibliotek er einige eller svært einige i at biblioteka har fått auka politisk merksemd i samband med prosjektet. Like mange meiner biblioteket har fått nye lånarar etter endringane og at samlingane har blitt meir relevante enn tidlegare.

Fleire svarar at utbetring av biblioteklokalet ikkje enno er gjennomført i deira bibliotek, og derfor kan ein ikkje enno måle endringar. I tillegg svarar fleire at dette ikkje er målbart, noko som truleg heng saman med at biblioteket er relativt nyopna etter endringane.

Statistikk:

For dei som har vore opne lengst (Sund, Granvin, Lindås og Meland) slår endringane som har blitt gjort ut på statistikken. Dei mest radikale, fysiske endringane har skjedd i Sund, Granvin og Austevoll. Meland og Lindås er eit dristig eksperiment der det eine biblioteket hovudsakleg satsar på skjønnlitteratur og det andre på faglitteratur.

Alle folkebiblioteka i fylket har hatt auke i tal på deltakarar på arrangement i prosjektperioden. Modellbiblioteka har hatt ei større auke enn resten, og dei som har gjort dei største endringane har størst auke. Unntaket er Lindås, som har spissa profilen sin, og som har færre oppmøte på arrangement.

Besøkstalet har også auka meir i modellbiblioteka, unnateke Lindås, som har hatt ein liten nedgang.

Folkebiblioteka i Sund og Granvin fekk ein kraftig reduksjon av bokstammen, medan Lindås og Meland ligg på nivå med resten. Vi ser ikkje nokon klar samheng mellom reduksjon av boksamlingane og endringar i utlånstal. Sund har hatt størst reduksjon i samlinga og størst nedgang i utlånet. Granvin har hatt nesten like stor reduksjon i samlinga, og er det einaste av modellbiblioteka med auke i utlånet. Lindås og Meland har hatt nedgang i utlån medan resten av biblioteka samla har hatt ei auke.

Eit oversyn over statistikken som er nytta finst i vedlegg 4: Statistikk

Måloppnåing

Det fysiske bibliotekrommet er ein port for ein ny type bruk, og rommet er med på å legitimere biblioteka i høve deira nye formål. Modellbiblioteka har fått rom som innbyr til formelle og uformelle møte og ulike former for samvær mellom brukarane. Kvart bibliotek som er blitt nytt gjennom prosjektet, er mykje betre tilrettelagt for å vere arena for inkludering, deltaking, samtale og debatt.

Resultatet i den enkelte kommunen har vore svært ulikt. Nokre bibliotek har fått nye, flotte lokale med nytt inventar, blitt del av tettstadsutvikling og fått ny rolle som møteplass i lokalsamfunnet. I andre bibliotek har det skjedd fysiske endringar i sjølve rommet, eller midlane har gått til nye hyller. Nokre har blitt universelt tilrettelagde, andre sikrar framtida si som veldriven filial i ein kommande storkommune. Dei fleste er eller blir meiroopne. Alle har fått oppdaterte og aktuelle boksamlingar, optimal bruk av rommet, nye tenester og

samarbeidspartnare. Det er nytta ulike interiørkonsulentar og fylkesbiblioteket har auka sin kompetanse på bibliotekinnreiing, samlingsutvikling og kommunale prosessar.

Planen var å utvikle fem folkebibliotek til modellbibliotek – eit i kvar samarbeidsregion. Grunnen til at det vart 14 prosjekt, var at modellbibliotekprogrammet grip inn i fleire av strategiane i prosjekt *Sterk, spenstig og klar*. Bibliotekrommet vart sett på agendaen i prosjektet, noko som har skapa auka forståing for korleis dette heng saman med biblioteket sitt nye samfunnsoppdrag som møtestad og debattarena. Auka medvit og kunnskap om moderne bibliotek hjå dei bibliotektilsette, gav stor interesse for deltaking. Eit spleiselag mellom kommune, fylke og stat gjorde det økonomisk mogleg at fleire fekk tilskot.

Vidareføring:

Ved å involvere politisk og administrativ leiing, der kvar einskilt kommune har måtte ta stilling til fornying av biblioteket, har ein sett fokus på bibliotekenestene. Spleiselaget mellom stat, fylkeskommune og kommune har inspirert og vore eit viktig insitament for endringar. Interesse for å søkje om å bli modellbibliotek auka i prosjektperioden. Dialog og samarbeid mellom fylkesbiblioteket og dei einskilde kommunane har lagt grunnlag for vidare samarbeid, basert på felles medvit om lokale føresetnader og tilhøve.

I fylkeskommunen sitt budsjett for 2018 ligg det inne midlar til å halde fram med Modellbibliotekprogrammet.

Delprosjekt 2: Auke medvit og kunnskap om samlings- og rom-utvikling, digital kompetanse og arrangørkompetanse hjå alle tilsette i folkebiblioteka.

Mål: Utnytte dei fem regionale biblioteksamarbeida betre til kompetanseutveksling og kunnskapsdeling. Bibliotektilsette i fylket skal bli betre i stand til å drive aktiv formidling. Gjennom kurs, samlingar og individuell rettleiing vil dei få tilført kompetanse innan samlingsutvikling, rom-utvikling, arrangørkompetanse og digital kompetanse. Ein vil ta i bruk arbeidsmetodar som skal frigjere potensialet i biblioteksamarbeida som praksisfellesskap, slik at kunnskap og kompetanse blir delt på best mogleg måte i den enkelte region. Erfaringane frå utvikling av modellbiblioteka skal vere tema på samlingar både i biblioteksamarbeida og for heile fylket.

Kompetanseheving

Fylkeskommunen har eit lovfesta ansvar for å arrangere møte og kurs om bibliotekspørsmål. Gjennomføring av forskjellige typar kurs og konferansar for ulike målgrupper er ei prioritert oppgåve på fylkesbiblioteket.

I prosjektet har det vore fokus på å auke kompetansen på aktiv formidling og det å lage arrangement i biblioteka. Det har vore 665 deltakarar på ulike kompetansehevande tiltak relatert til måla i prosjektet. Oversyn over tiltaka finst i vedlegg 2: Kompetanseheving.

Akustikkmåling

Våren 2016 gjekk det ut tilbod til biblioteka om å måle akustikken der dei har arrangement og framsyningar. Siktemålet med målinga var å finne ut kor godt eigna lokala er til å framføre tale og musikk. Ein ekspert frå Hordaland musikkråd reiset rundt og undersøkt akustikk i 10 bibliotek: Bergen (fleire lokale), Askøy, Fjell, Voss, Lindås, Meland og Samnanger. I etterkant er det laga rapportar med status og framlegg til forbetringar

Spørjeundersøkinga frå november 2018 og evaluering på Bibliotekdagane

Ei overvekt av dei som har respondert på spørjeundersøkinga opplever at dei har fått betre arrangørkompetanse (96%), er blitt betre på aktiv formidling (65%) og fått betre kompetanse på samlingsutvikling (71%). Når det gjeld kompetanse på rom-utvikling, er dette ikkje like tilfredsstillande (46%).

På evalueringa i Ulvik vart det sagt at det var nyttig med praktisk opplæring i lyd og kurs i arrangement, som var godt tilpassa folkebiblioteka sitt nivå. Sjølv om 96% meiner ein har fått betre arrangørkompetanse, kom det fram ønskje om endå meir kompetanse på dette området. Ein ønskjer enkle praktiske kurs om å leie arrangement, handtering av teknisk utstyr og leiing av debattar og bokbad.

Måloppnåing

Spørjeundersøkinga viser at dei bibliotektilsette meiner at ein dei siste tre åra har fått auka kompetanse på aktiv formidling og samlingsutvikling. Det manglar enno kunnskap om korleis ein skal utvikle bibliotekrommet og når det gjeld aktiv formidling meiner ein av respondentane at det er mykje som står att. Ein treng stadig kompetanseheving på dette området.

Biblioteksamarbeida blomstrar, også når det gjeld kunnskaps og kompetansedeling. På evalueringa i Ulvik vart det sagt at møta i dei regionale samarbeida er viktige delingsfora, og at ein blir aleine utan eit slikt samarbeid. Biblioteka har eit utbreidd samarbeid om arrangement, der kvart bibliotek får ansvar for eit arrangement som turnerar i dei andre kommunane. Å fordele arrangementsansvar fungerer godt, både med tanke på variert program, trong økonomi og samarbeid. Fire av dei fem biblioteksamarbeida i fylket gjer dette i dag.

Vidareføring

Mange av kompetansefelta i prosjektet vil vere naturleg å vidareføre som kompetansehevande tiltak i regi av fylkesbiblioteket. I spørjeundersøkinga var det spørsmål om kor nøgd ein er med fylkesbiblioteket sitt bidrag til utvikling på dei einstilte felt. Svarea gir konkrete føringar for kva ein skal halde fram med og kva ein må gjere meir av når kompetansehevande tiltak blir planlagt. T.d. er respondentane mest nøgd med fylkesbiblioteket sitt bidrag retta mot aktiv formidling og minst nøgd med innsatsen på rom-utvikling.

Delprosjekt 3: Auke tal på besøk og arrangement

Mål: Alle biblioteka skal profesjonaliserast som arrangørar og ein skal etablere samarbeid om produksjonar og dele erfaringar om samarbeid med frivillige organisasjonar. Prosjektet skal prøve ut fylkesbiblioteket si rolle som produsent, m.a. samarbeid med Den kulturelle skulesekken. Erfaringar som er gjort skal systematiserast, slik at det kjem alle kommunane til gode.

Arrangement

Fylkesbiblioteket har ikkje tidlegare gjort ein systematisk innsats for å tilby biblioteka arrangement. I prosjekt *Sterk, spenstig og klar* har det blitt prøvd ulike strategiar for å kunne hjelpe biblioteka med å auke talet på arrangement:

1. Utlyse program som blir organisert av utøvar i samarbeid med biblioteka
2. Utvikle/produsere arrangement i samarbeid med andre
3. Organisere turnear i samarbeid med Hordaland folkeakademi

Det har vore ei rik turne- og arrangementsverksemd i prosjektet. Sjå vedlegg 3: Turnear organisert av fylkesbiblioteket, for eit oversyn over aktivitetane.

Statistikk

Det har vore ei markant utvikling i talet på arrangement med ein auke i folkebiblioteka i Hordaland (utan Bergen) med 225 % frå 2013 til 2016. Tal på deltakarar har auka med om lag 170 %. Auken er reell og svært stor, med eit atterhald for at endringar i korleis biblioteka rapporterer arrangementsverksemd kan slå ut på auken.

Talet på arrangement i biblioteka i Hordaland utanom Bergen har gått frå 395 i 2013 til 2300 i 2016. Auke i framfærte på arrangementa har vore like formidabel: frå vel 16 000 i 2013 til vel 58 000 i 2016.

Besøk i folkebiblioteka utanom Bergen har auka med 14,7 % frå 2013 til 2016.

Statistikkføringa endra seg i 2016, då ein skilte mellom eigne arrangement og arrangement i samarbeid med eksterne aktørar. I 2016 var 9% av arrangementa i samarbeid med andre, dvs. at biblioteka står for det meste.

Auken i aktivitet skuldast fleire faktorar: Biblioteka har sjølve vore arrangørar. Dei einstilte bibliotek-samarbeida har samarbeidd om arrangement, og fylkesbiblioteket har sendt ut tilbod. Arrangementa har vore finansiert av arenaviklingsmidlar frå Nasjonalbiblioteket, frå dei einstilte biblioteka og frå prosjekt *Sterk spenstig og klar*.

Spørjeundersøkinga frå november 2018 og evaluering på Bibliotekdagane

Spørjeundersøkinga viser at 91% av respondentane har motteke turne-arrangement i regi av fylkesbiblioteket. Alle er nøgde eller svært nøgde med kvaliteten på arrangementet. 95% er nøgde eller svært nøgde med tilrettelegging og logistikk. Alle meiner det er viktig eller svært viktig at slike arrangement får økonomisk støtte frå fylkesbiblioteket.

Evaluering av dette målet vart også gjort på Bibliotekdagane i Hordaland i 2017. I fem grupper deltok i alt 31 bibliotektilsette. Av desse var 22 biblioteksjefar frå 25 kommunar.

På spørsmål om kva tiltak frå fylkesbiblioteket som har fungert best og kva ein skal gjere meir/mindre av var tilbakemeldingane:

- Fiks ferdige turnear/arrangement er populære, men fylkesbiblioteket må vere tidleg ute med tilbodet.
- Positivt at ein har etablert samarbeid med Folkeakademiet.
- Forfattarbesøk: 'Breie' arrangement fungerer betre enn 'smale' (lokale eller regionale forfattarbesøk), som ein ordnar lettare sjølv. Informasjon om forfattarar som vil på turne i Hordaland, er bra.
- Ønskjer «turné» med forskarar frå UiB eller Høgskulen.
- Ønskjer både forfattarar, bokbadarar og debatt.
- Ønskjer mal for foldar, med informasjon om felles tenester og plass til lokal informasjon.
- Ønskjer heil eller delvis sponing av turnear, for eksempel reisekostnader.
- Ikkje alle har behov for utstillingar, fordi dei slit med å finne passende plass i bibliotekrommet. Fleire meiner at ferdige utstillingar fungerer bra og vil ha meir av det.

Måloppnåing

Gjennom prosjektet er det etablert nye samarbeidsstrukturar, nye formidlingsarenaer og kontakt med nye brukargrupper. Utstrakt samarbeid om arrangement er etablert både i biblioteksamarbeida, mellom folkebiblioteka og fylkesbiblioteket og med andre organisasjonar og utøvarar. Samarbeid bidrar til å profesjonalisere og forenkle prosessar i arbeidet i biblioteka som aktive formidlarar, møtestad og debattarena.

Fylkesbiblioteket har tilbydd arrangement, med ulik grad av involvering i finansiering og logistikk. Folkebiblioteka er nøgde både med kvalitet (100%), tilrettelegging og logistikk (95%), og dei meiner det er viktig at slike arrangement får økonomisk støtte frå fylkesbiblioteket (100%). Samarbeid med Folkeakademiet i Hordaland har blitt svært verdifullt og bidreg til at talet på arrangement på biblioteka i fylket har auka.

Vidareføring

Etablerte samarbeidsstrukturar om arrangement vil bli vidareført, både i dei einskilde biblioteksamarbeida, i meir eller mindre grad i regi av fylkesbiblioteket og i samarbeid med Folkeakademiet. Erfaringar vil kunne vidareførast i meir utstrakte samarbeid, både mellom biblioteka og med andre organisasjonar og institusjonar.

Samarbeidet med Folkeakademiet er vidareført ved at fylkesbiblioteket hausten 2017 tilbyr fem ulike program retta mot ulike målgrupper og med ulik form og innhald. For to av programma er det påmelding til utøvarane, medan det for dei andre tre programma er påmelding til fylkesbiblioteket, som organiserer turneane. Turneplanane vart laga før jul, slik at biblioteka får dei inn i vårprogramma sine.

Delprosjekt 4: Auke digital formidling og innhaldsproduksjon.

Mål: Prosjektet skal byggje vidare på dei tekniske plattformene og kompetansen til dei bibliotektilsette for å drive meir aktiv digital formidling, innhaldsproduksjon og marknadsføring. Det skal vurderast differensierte samlingar i samband med regionalt samarbeid, og det skal arbeidast for tilgang til gode digitale ressursar og e-bøker gjennom konsortium-avtalar.

I prosjektet skal bibliotektilboda formidlas på nye måtar, og det skal utviklast innhald for ulike tema som alle kan dele, basert på eksisterande nettressursar (lokalt, nasjonalt og internasjonalt) og delingsprinsipp som ein har brukt t.d. i Webløft-prosjektet i Buskerud.

Biblioteknettsider

Prosjektet har arbeidd vidare med utvikling av biblioteknettsider med grunnlag i prosjekt *Biblioteklandskap i endring*, i tråd med regionale samarbeid og initiativ frå kommunane.

1. I august 2014 lanserte dei fire biblioteka i vest (Askøy, Fjell, Sund og Øygarden) sin nye felles nettstad med vekt på litteraturformidling og leseinspirasjon.

2. Hausten 2014 arbeidde fylkesbiblioteket med nye biblioteknettstader saman med og for kommunane Os, Vaksdal og Voss. Dei deler struktur utan felles side. Desse blir laga i Wordpress i eit samarbeid med Mediebruket i Førde, og dei vart utvikla som mal for nye biblioteknettstadar.
3. I 2015 vart nasjonale bibliotekenester, som bokanbefalingar, e-boksøk, kultursøk og katalogsøk i BIBLIOFIL, integrert i nettstadmalen. I samband med dette vart det etablert samarbeid med Webløft-prosjektet i Buskerud.
4. I 2016 vart biblioteknettstadane utvikla vidare etter initiativ frå kommunane. 1. halvår utvikla vi nettstader i Wordpress for biblioteka i Fitjar, Tysnes, Stord, Austevoll, Kvinnherad, Bømlo, Samnanger, Sveio og Etne. Fusa fekk nye Webløft-sider, utan at fylkesbiblioteket var særleg involvert i arbeidet.
5. Fylkesbiblioteket utvikla Wordpress-innstikket BH Bokanbefalingar. Innstikket hentar ut dynamiske strømmar av anbefalingane som vert publisert på <https://anbefalinger.deichman.no/>, og er tatt i bruk av mange Webløft-bibliotek.

E-bøker og andre elektroniske ressursar

Hordaland har eit politisk vedtak i fylkesutvalet frå april 2013 om at fylkeskommunen bør ta på seg ei utviklar- og koordineringsrolle for å sikre innbyggerane i Hordaland tilgang til e-bøker i biblioteka, uavhengig av kommunestorleik og ressurstilgang. Fylkesbiblioteket har etablert eit konsortium for e-bøker for folkebiblioteka (utanom Bergen) og dei vidaregåande skulebiblioteka i Hordaland. Konsortiet består av ei felles teknisk utlånsløysing og ei felles samling av e-bøker. E-lån Hordaland vart lansert 21. januar 2014.

Våren 2016 var utlånsystemet bytta til eBokBib. I samband med det vart det laga ein marknadsføringskampanje for e-bokutlån i samarbeid med eit reklamebyrå. Biblioteka fekk tilsendt bilde til bruk på nett, ferdig utforma Facebook-postar, plakatar og anna trykt materiale, samt eit jakkemerke. Vidare var det reklame på bibliotektransporten sine bilar, og kvart biblioteksamarbeid fekk ein roll-up som sirkulerte. Biblioteka gjennomførte kampanjen i dei to siste vekene før påske og materialet har sidan blitt nytta av biblioteka.

Konsortiet i Hordaland har tre eksemplar av kvar tittel som er innkjøpt av Kulturfondet, difor vart ikkje innkjøpet av e-bøker så høgt som forventa. Fylkesbiblioteket har difor nytta midlar som var sett av til e-bøker, til PressReader, som gir digital tilgang til over 6000 dagsferske aviser og tidsskrift på meir enn 60 ulike språk. Biblioteka som nyttar Bibliofil, kan og gi lånarane sine tilgang til tenesta heimanfrå.

Spørjeundersøkinga frå november 2018

I spørjeundersøkinga er 63% er einig i at dei tilsette er blitt betre på aktiv digital formidling og innhaldsproduksjon

Statistikk

E-bokutlånet auka med 186% frå 2014 til 2016. Frå 2016 til 2017 var auken på 9%. Den felles e-boksamlinga har vore under oppbygging i heile perioden. (Sjå vedlegg 4: Statistikk.)

Måloppnåing

24 av 33 folkebibliotek i Hordaland har utvikla nettsider i samarbeid med fylkesbiblioteket. Av desse har 13 bibliotek Wordpress-sider, og vi førebur for tida overgang til Wordpress for fleire bibliotek i Hordaland. I prosjektet har dei nye nettstadene blitt kopla til nettressursar for deling av innhald og delingsprinsipp som ein har brukt t.d. i Webløft-prosjektet i Buskerud.

Det er etablert eit konsortium for e-bøker for folkebiblioteka i fylket, (utanom Bergen). Konsortiet består av ei felles teknisk utlånsløysing og ei felles samling av e-bøker, og det er organisert og drifta av fylkesbiblioteka. Alle folkebiblioteka i fylket tilbyr no e-bøker og e-lydbøker.

Gjennom felles abonnement på PressReader, tilbyr alle folkebiblioteka i fylket digital tilgang til 6000 dagsferske aviser og tidsskrift på meir enn 60 ulike språk.

Vidareføring

Utvikling av nettstader, digital formidling og innhaldsproduksjon er del av det daglege arbeidet i eit moderne folkebibliotek. Mindre bibliotek har ikkje kompetanse eller tid til å ta ansvar for dette åleine. Erfaringa er at biblioteka mobiliserer mykje ressursar for å klargjera biblioteknettstadene sine fram mot lansering. Etter lansering ser vi at dei fleste biblioteka manglar kapasitet når det kjem til innhaldsproduksjon, og mange slit med å prioritere ressursar til å følgje opp.

Det er bygd kompetanse på fylkesbiblioteket, og digital formidling og innhaldsproduksjon er ei oppgåve som byggjer på samarbeid med folkebiblioteka og erfaringane frå prosjektet.

Utvikling av det digitale bibliotekrommet held fram i det toårige prosjektet *Kjelda*, som har fått støtte frå Nasjonalbiblioteket. Eit av måla for prosjektet er å utvikle metodikk for korleis eit fylkesbibliotek kan bidra til at alle folkebiblioteka har aktuelle og oppdaterte nettsider med innhald av høg kvalitet

Delprosjekt 5: Profilere biblioteka sitt nye samfunnsoppdrag.

Mål: Det utvida samfunnsoppdraget som er formulert i den nye formålsparagrafen til biblioteklova, gir behov for å profilere og formidle biblioteka si endra rolle. Brukarar og potensielle brukarar av bibliotektenester må bli meir medvitne på kva biblioteka kan tilby.

I prosjektet vil ein profilere tilboda slik at brukarane finn vegen til nye tilbod i bibliotekrommet. Merkevarer bibliotek skal profilerast gjennom heilskapleg profesjonell bruk av design, marknadsføring og mediekontakt.

Gjennomføring

I prosjektet har arbeidet vore retta mot kompetanseheving, utvikling av nettsider og bruk av Facebook/ sosiale media. Det har ikkje vore ressursar i prosjektet til å lage fylkesvise kampanjar for å profilere tilbodet i folkebiblioteka..

I samband med at ein tilsett på fylkesbiblioteket gjennomførte studiet «Sosiale media i offentlig sektor» (NTNU) i 2014, vart det laga ei vurdering av nokre av Facebook-sidene til biblioteka i fylket. Målet var å kartlegge kva sosiale media eignar seg særleg godt til i profilering og dialog med brukarane – og auke kompetansen til dei bibliotektilsette. Dette har vore grunnlag for innlegg på samlingar og regionale verkstader med teori og praksis for å utvikle ressursane vidare. I tillegg har mediehandtering og arbeid med å bli synlege i pressa vore eit tema på dei regionale verkstadene. Bibliotektilsette fekk hjelp til å utvikle eller opprette Facebook-sider. Alle biblioteka i Hordaland er no på Facebook og dei aller fleste er flinke til å nytte sidene aktivt i kommunikasjon med brukarane.

Arbeidet med kompetanseheving er gjort greie for under delprosjekt 2 og utvikling av profesjonelle og aktuelle nettsider er gjort greie for under delprosjekt 4.

Spørjeundersøkinga frå november 2017

I spørjeundersøkinga er 42 % er einig eller svært einig i at biblioteket er blitt betre på å profilere seg gjennom bruk av design. 71% er einig eller svært einig i at biblioteket er blitt betre på å profilere seg gjennom marknadsføring. 69% er einig eller svært einig i at biblioteket er blitt betre på profilere seg gjennom bruk at mediekontakt

Når det gjeld å profilere biblioteka sitt nye samfunnsoppdrag, så er det stor ulikskap på kva område biblioteka opplever endringa. Dei er i stor grad blitt betre på å profilere seg gjennom marknadsføring og bruk av mediekontakt, men når det gjeld profilering gjennom bruk av design, er det eit mindretal som meiner det her har vore noko betring.

Måloppnåing

Arbeidet med, gjennomføring av og kompetanse på å profilere biblioteka sitt nye samfunnsoppdrag er auka i prosjektet. Alle biblioteka i Hordaland er no på Facebook og dei aller fleste har fått opplæring i korleis dei kan nytte sidene aktivt i kommunikasjon med sine brukarar.

Profilering av folkebiblioteka sitt nye samfunnsoppdrag er etter kvart integrert i alle delprosjekt og tiltak, som t.d. på nettsider, i programarbeid og ved formidlingsaktivitetar. Den auka bruken av biblioteka avspeglar at denne måten å tenkje marknadsføring og profilering fører fram. Profilering gjennom bruk av marknadsføring og mediekontakt er opplevd som merkbart betre, medan opplevd betring i profilering gjennom bruk av design er mindre tilfredsstillande.

Vidareføring

Biblioteket sitt nye samfunnsoppdrag må profilerast betre for å få folk til å kome på arrangementa og for å spreie kunnskap om kva tenester biblioteket tilbyr.

Fylkesbiblioteket vil nytte erfaringane gjort i delprosjektet til å arbeide vidare med profilering, både av det nye samfunnsoppdraget og biblioteka som heilskap.

- Vedlegg 1: Modellbibliotekprogrammet**
- Vedlegg 2: Kompetanseheving**
- Vedlegg 3: Turnear organisert av fylkesbiblioteket**
- Vedlegg 4: Statistikk**